

Kandidatnummer: 1663, 1609, 1625

Emnekode: BBLBAC_2 23H

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBLBAC

Høst 2023

Kandidatnummer(e): 1663, 1609, 1625

Tittel: Flerspråklig barn i rollelek

Fag: Barns utvikling, lek og læring

Hoved begreper i oppgaven : flerspråklige barn, rollelek, språk

Side tall: 35

Stavanger

05.01.2024

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven er basert på problemstillingen: *Hvordan legger barnehagelærere tilrette for flerspråklige barn i rollelek?* For å belyse denne problemstillingen på best mulig måte, har vi brukt kvalitative intervju som forskningsmetode. Gjennom bruk av kvalitative intervjuer har vi fått et innblikk i barnehagelærernes opplevelser og erfaringer med flerspråklige barn sin status i rollelek. Vi går i tillegg innom hvordan de ulike barnehagelærerne vi intervjuet, arbeider med å inkludere flerspråklige barn inn i både rolleleken og barnegruppen. Sentrale begreper som vi kommer innom i denne bacheloroppgaven er rollelek, bildebruk og språkkompetanse.

For å samle inn nok datamateriale til denne forskningsoppgaven har vi intervjuet fire barnehagelærere. For å holde informantene mest mulig relevante til oppgaven, sørget vi for å få intervjuet barnehagelærere på avdelinger med barn fra tre år og oppover. Dette var essensielt for oppgaven, ettersom rollelek er noe som ikke dominerer barnas lek før tre års alderen. Av informantene fikk vi godt med datamaterialet som vi kunne bruke til å støtte opp vår problemstilling. Der de funnene vi satt mest igjen med omhandlet tetthet mellom voksne og barn, hvordan bruk av bilder vil støtte de flerspråklige barna og generelt hvilken betydning språkkompetansen har.

Vi fikk godt med datamaterialet av våre informanter, som viser til at alle har kunnskap og erfaringer med flerspråklige barn i rollelek.

Etter analyse av data, kom vi frem til tre områder som vi utdyper videre i oppgaven: språkkompetanse i forhold til utfordring som kan oppstå ved flerspråklig barn i rollelek, viktigheten rundt tetthet mellom barn og voksne, og bruk av bildekort og andre hjelpemidler som et verktøy for arbeid med flerspråklige barna.

Forord

Bacheloroppgaven er skrevet som en del av vår avslutning på barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Stavanger. Arbeidsprosessen har vært lærerik, og beriket oss med viktige refleksjoner og kunnskap omkring et svært relevant tema. Dette er noe vi tar med oss videre i vårt arbeide som barnehagelærere. I prosessen har vi hatt muligheten til å møte flere barnehageansatte, som har gitt oss et innblikk i hvordan vår problemstilling utarter seg i praksis. Vi ønsker å uttrykke vår takknemlighet, og takke de frivillige og engasjerte informantene som deltok i intervjuene. Det er deres verdifulle erfaringer og kloke tanker som har gjort det mulig å utarbeide denne oppgaven. Videre vil vi også takke vår veileder, Stine Elisabeth Vik, som har bidratt betydelig med sin kunnskap og innsikt gjennom denne prosessen. Hennes støtte, konstruktive tilbakemeldinger og delte kunnskap har vært avgjørende for vårt bachelorarbeid.

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	5
<i>1.2 Bakgrunn for tema</i>	5
<i>1.3 Problemstilling</i>	6
<i>2.1 Hva er rollelek?</i>	7
<i>2.2 Språk</i>	9
<i>2.3 Arbeid med flerspråklige barn</i>	11
<i>2.4 Inkludering av flerspråklige barn</i>	12
3.0 Metode	13
<i>3.1 Valg av metode</i>	13
<i>3.3 Erfaringer med kvalitativt intervju som metode</i>	14
3.3.1 Pålitelighet og feilkilde.....	16
<i>3.4 Forskningsetikk</i>	17
<i>3.4 Metodiske refleksjoner</i>	18
4.0 Empiri og analyse	18
<i>4.1 Tetthet mellom voksne og barn</i>	19
<i>4.2 Bruk av bilder og andre hjelpemidler</i>	20
<i>4.3 Språkkompetanse</i>	21
5.0 Drøfting	22
<i>5.1 Tetthet mellom voksne og barn</i>	22
<i>5.2 Bruk av bilder og andre hjelpemidler</i>	23
<i>5.3 Språkkompetanse</i>	25
6.0 Konklusjon	27
7.0 Litteraturliste	29
8.0 Vedlegg	31
<i>8.1 Samtykkeskjema</i>	31
<i>8.2 Intervjuguide</i>	34

1.0 Innledning

Rammeplanen er et juridisk bindende dokument barnehagene er forpliktet til å følge, og den gir klare retningslinjer for barnehagens oppgaver. Hverdagen til de voksnes faglige arbeid med barn, er å fremme et inkluderende pedagogisk miljø. I rammeplanen, under barnehagens verdigrunnlag står det: *“Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonssevner og språklige ferdigheter”* (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8).

I denne oppgaven er fokuset vårt deltakelse av flerspråklig barn i rollelek, og hvordan barnehagelærere legger til rette for inkludering av flerspråklige barn i leken.

1.2 Bakgrunn for tema

Det er stadig økende kulturelt og språklig mangfold i barnehager og samfunn. I dagens globaliserte samfunn er barnehagegruppen ofte sammensatt av barn med ulike morsmål og kulturelle bakgrunn, ettersom den monokulturelle barnehagen har i større grad blitt erstattet av flerkulturelle barnehagen (Glaser, 2021 s. 17-18). Dermed er det viktig for barnehagelærere å forstå hvordan de kan legge til rette for et inkluderende miljø som kan støtte flerspråklig barns deltakelse.

Vi valgte dette temaet fordi det er viktig i barns daglige lek og sosialt samvær med andre barn. Vi har ofte i praksis perioder observert at flerspråklige barn kan ha utfordringer, spesielt i rollelek der de fort kan havne litt utenfor i leken. Det er ofte en problematikk som vi har opplevd oppstått på avdelinger. Dette temaet er basert på behovet for empirisk forskning og kunnskap. Det å kunne utforske dette temaet tenkte vi at kan være en form for ressurs for barnehagelærere i deres arbeid med flerspråklige barn, noe som kan gi mer kompetanse til hvordan man kan inkludere de flerspråklige barna.

I rammeplanen for barnehage står det at *“barnehagens viktigste sosialiseringsarena er leken. For noen barn kan tidlig innsats innebære at personalet arbeider særlig målrettet og systematisk - over kortere eller lengre perioder - med å inkludere barnet i meningsfulle fellesskap”* (Utdanningsdirektoratet, 2017, s. 40).

Gjennom kvalitative forskningsintervju, ønsker vi å finne mer ut av hvordan barnehagelærere arbeider i forhold til tilrettelegging av flerspråklig barn i lek og da spesielt rollelek. Vi ønsker også å se på hvilken form for motstand som kan møte dem når det kommer til inkludering av flerspråklig barn, i rolleleken og hvordan de møter dette. Ettersom rollelek er en form for lek som ikke dominerer leken før 3-5 års alderen, så har vi valgt å intervju barnehagelærere som arbeider med barn fra 3-5 år. Dette valgte vi å gjøre for å få mest mulig relevante svar av våre informanter.

1.3 Problemstilling

Som tidligere nevnt er samfunnet og barnehager i stadig endring, og i dagens barnehager er det større barnegrupper med barn med ulike morsmål og kulturelle bakgrunn. At det er barn med forskjellige kulturelle bakgrunner, kan føre til at barna får lære av hverandre og dermed øke lekerepertoaret sitt. Men det kan i tillegg medføre utfordringer for barnehagelærere hvor for eksempel minoritetsbarn blir stående på utsiden, ettersom de kanskje ikke klarer å kommunisere med de andre barna gjennom språket. Ut fra disse situasjonene, har vi valgt følgende problemstilling til oppgaven: *“Hvordan legger barnehagelærere tilrette for flerspråklige barn i rollelek?”*.

Valget av problemstillingen vår er basert på erfaringen vi har hatt i praksisen. Basert på våre observasjoner har vi sett at barn med språkvansker blir stående utenfor i diverse rolleleker, spesielt flerspråklig barn på stor avdeling. Basert på dette har vi bestemt oss for at en empirisk oppgave med kvalitativ intervju, var den beste metoden for oss å bruke. Gjennom denne metoden fikk vi innsyn i forskjellige barnehagelæreres erfaringer og meninger om nettopp flerspråklige barn som ikke når frem i rollelek.

2.0 Teori

Vi skal nå redegjøre for teorier som vi finner relevant til vår bacheloroppgave. De teoretiske temaene vi vil gå gjennom er rollelek, språk, flerspråklige barn, og inkludering.

2.1 Hva er rollelek?

Vår bacheloroppgave har fokus på rollelek, og hva slags muligheter rollelek tilbyr til flerspråklige barn som en lekeaktivitet. Lek generelt er et stort område. For å holde det mest mulig relevant til oppgaven, har vi bestemt oss for å snevre det ned til hva rollelek er, og hva rollelek kan tilby barnas læring i form av lek.

I henhold til Öhman defineres rollelek som en form for lek der deltakerne påtar seg "late som"- rolle (Öhman, 2012, s. 121). Dette er også kjent som symbollek, sosial fantasilek eller sosial dramatisk lek. Denne form for lek gir mulighet til å transformere ens egen rolle, og deltakerne kan skifte sin opprinnelige rolle til en annen. Dette kan inkludere å anta en rolle som foreldre, for eksempel å late som man gir melk til "ungen" (Öhman, 2012, s. 121).

Öhman definerer rollelek som et universelt fenomen. Öhman siterer i tillegg Smith (2005) at rollelek vil forekomme i alle de forskjellige kulturene vi har i verden, og vil i tillegg oppstå i rundt samme alder for alle barna i verden (Öhman, 2012, s.122). Öhman hevder at rollelek har en stor betydning i den vestlige verdens kultur innen å utvikle ulike kognitive funksjoner (Öhman, 2012, s.122). Noen av disse kognitive funksjonene er for eksempel symbolisering som går innpå forståelse av symboler, som språk og tegn. En annen er mentalisering som omhandler det å innse og forstå at andre personer har egne motiver og følelser som skiller seg fra individ til individ (Öhman, 2012, s.122). Som nevnt tidligere i dette avsnittet så er rollelek definert som et universelt fenomen, som oppstår i rundt samme alder for oss mennesker. Selv om det oppstår rundt i samme alder for oss, så vil barna leke rollelek forskjellig ut fra hvilke erfaringer de har og hvordan de blir påvirket av sine forskjellige kulturer. Barn kan være alt fra utforskende og konstruerende til dramatiske og fortellere i leken (Öhman, 2012, s. 122).

Når barna først begynner med å leke rollelek, pleier det enten å være alene eller sammen med voksne. Men etterhvert når de blir mer trygge på seg selv og får mer kontroll over å være i en fiktiv verden, så kan de gå ut å begynne å skape en fiktiv lekeverden sammen med andre barn. Denne formen for rollelek kalles sosial rollelek. Denne formen innebærer at barn leker

en rollelek sammen, og vil gi barna en tidlig arena til å utforske regler og utforske den språklige forståelsen for barna. Ettersom barna må forhandle seg imellom hvordan leken skal holdes i gang og i det hele tatt starte. (Öhman, 2012, s. 131-132).

Rollelek har en vesentlig rolle innenfor språkutviklingen til barn i barnehagen. Det er en av de viktigste formene for språkutvikling gjennom lek. Når barna går inn i en rollelek vil barna gå ut fra seg selv og forsvinne litt bort fra virkeligheten, og inn i en fiktiv verden som de lager rammene rundt selv. Denne fiktive verden som barna befinner seg inni blir bygget opp og utviklet av språket og dialogen mellom barna i leken (Høigård, 2019, s.66).

Valvatne & Sandvik (2007) skriver om rollelekens betydning for språket på mange forskjellige områder. Der rolleleken vil være med å fremme flere områder for barnet, blant annet fortellerevnen, barnas samtalekompetanse og deres evne til å tilpasse språket sitt utfra hvilke situasjoner de befinner seg i (Valvatne & Sandvik, 2007, s.160). Når barna går sammen for å skape en rollelek, vil det fort oppstå diskusjoner om hvilken rolle hver enkelt skal ha. I slike situasjoner så bruker barnet språket til å forhandle og argumentere for hvilken rolle de selv vil ha (Valvatne & Sandvik, 2007, s.160). Vi ser på dette som relevant for problemstillingen vår, ettersom barnas posisjon og egenskap med språket er med på å påvirke rollene de får i eventuelle rolleleker. For eksempel så leker de "familie", og de flerspråklige som ikke klarer å argumentere for seg selv, kan få roller som "familiens hund/katt" hele tiden. Noe som saboterer barnas sjanse til å være medvirkende og å utvikle språket sitt i rollelek.

Om flerspråklige barn ikke klarer å argumentere for seg i rolleleken, så kan det være essensielt for de voksne å opprettholde en posisjon som støttende voksen under aktuelle lekesituasjoner. I en slik lekesituasjon vil det kalles for et gruppesamspill med en voksen på sidelinjen. Dette teoretiske perspektivet går ut på at den voksne tar på seg en rolle som en observatør i lekeaktiviteten, og kommer inn for å støtte barna om det oppstår noe. Den voksnes rolle i en slik aktivitet bidrar til at barna vil få kunne oppleve et lekesamspill sammen, men i tillegg ha en trygg base å komme til om noe oppstår. (Johansson, et.al, 2015, s.65).

2.2 Språk

I denne oppgaven ser vi nærmere på inkludering i rollelek. Rollelek er den type lek der samhandling med de andre barna er viktigst. Språk og kommunikasjon mellom barna er derfor et viktig område i leken.

Språk er et kommunikasjonsmedium, der hensikten er at avsender formidler et emne til en mottaker. Allerede fra barn er små, bruker de kroppsspråk, blikk, stemme og andre uttrykk. De nærmeste omsorgspersonene har derfor et viktig arbeid med å legge grunnlaget for språkutviklingen. Også voksne har glede av samspillet med barn, og utvikler seg selv sammen med barna. Gjennom språket vårt, kan vi tolke og forstå verden. Det er også et viktig verktøy til å uttrykke identitet og tilhørighet (Høigård, 2019, s. 15).

Språket er dermed viktig i barns liv for utvikling, sosial kompetanse, kognitiv utvikling og det emosjonelle. I den gode samtalen, ser vi både samtalepartneren og oss selv. Det er en dialog der samtale og fortelling er de grunnleggende kommunikasjonsformene. Når barn deltar i samtaler, utvikles både språk og personlighet, som blir viktig for barnas fremtidige liv. Når barn skal lære et nytt språk, innebærer det både å lære hva språket brukes til, og å lære selve språksystemet. Selve motivasjonen for å lære språket, er barnas interesse for omverdenen og behovet for å utfolde seg. Språket er dermed noe av det viktigste barnet lærer seg. Et godt språk er viktig for alle, og Høigård sier at språket er: *“både vegen og målet”* (Høigård, 2019, s.15).

Selve kommunikasjonen er en symbolsk prosess, der formålet er å overføre informasjon, dele erfaringer og ta ikke-verbal og verbal kontakt for å skape meninger med de andre i leken. Signalene man sender er oftest knyttet til her og nå situasjoner. Signalene vi kommuniserer med er kroppslige og prosodiske trekk. Disse tolkes umiddelbart og ofte ubevisst av mottakeren, når det sendes (Høigård, 2019, s. 33).

Lillemyr (2011) sier at kommunikasjon har to viktige sider, innhold og forholdet mellom partene. Dette gjør kommunikasjon en stadig skiftende og avansert prosess. Partene må være på lik linje, slik at meningen eller budskapet som formidles oppfattes korrekt. Barnas bruk av språk blir dermed et viktig ledd i kommunikasjonen. I kommunikasjonen skjer både verbale uttrykk sammen med kroppsspråk, som er med på å understreke budskapet. Når barna gjør noe i rolleleken, må de andre barna oppfatte at barnet *“gjør det på lek”* (Lillemyr, 2011, s. 170-171).

Når det kommer til språk, understreker Vygotsky (1978) språkets betydning som et verktøy, hvor man kan beskrive, tolke og analysere verden på ulike måter. Språket fungerer som en formidler av tanker og ideer i ulike kontekster, særlig gjennom interaksjon mellom ulike mennesker. Når det kommer til læring og utvikling, så trekker Vygotsky (1978) inn at det skjer i interaksjon med andre i et sosialt og kulturelt miljø (Säljö, R., 2020, s. 111). Videre peker Vygotsky (1978) på språk som et viktig redskap, og forklarer at man ved hjelp av språk kan beskrive, tolke og analysere verden på forskjellige måter. Språket mediere ting i ulike situasjoner (Säljö, R., 2020, s.111), hvilket betyr at språket fungerer ved å formidle de tankene vi har ut fra ulike situasjonene vi befinner oss i. Det er i interaksjon med andre mennesker at språk oppstår, og i disse situasjonene benytter vi ulike måter å uttrykke oss på (Säljö, R., 2020, s.111).

Barn har forskjellige metoder for å tilegne seg språk. Noen barn er veldig verbale, og spør gjentatte ganger om navn på gjenstander. Ved gjentatte spørsmål og svar, lærer de mer om de ordene de kan, samt utvikler ordforrådet for de ordene de ikke kan. Utviklingen går raskt, siden de selv ligger veldig frempå. Andre barn kan ha en taus periode, som i tillegg kan være lang. Allikevel kan de ha en aktiv taushet, der de tilegner seg en masse språk. De klarer dermed å ta igjen de andre mer frempå og pratsomme barna. Voksne kan derfor undervurdere de mer tause barna og bekymre seg unødvendig. (Høigård, 2019, s. 117-118).

De voksne har en viktig rolle med å skape et godt språkmiljø. Språklæring foregår når barna er i aktive samspill med andre barn og voksne. Viktige faktorer her er fysiske omgivelser, sosial organisering og menneskene. Viktigst er menneskene, og hvordan de aktivt jobber med å skape et bærende språkmiljø. Spesielt har personalet en viktig rolle i de fleste barnehagene, der vi finner både et språklig og kulturelt mangfold. Et språklig mangfold kan være en god start til spennende samtaler blant barna, og utvikler perspektivet for de enspråklige barna. Det å synliggjøre mangfoldet vil også verdsette de forskjellige språkene og kulturene og anerkjenne identiteten deres. Spesielt de flerspråklige vil da føle seg inkludert i gruppen, og kjenne mestring i at de er en språklig ressurs for gruppen (Høigård, 2019, s. 173.).

Høigård (2019) sier det er fire aktiviteter som spesielt fremmer barns språkutvikling: musiske aktiviteter, god samtale, samvær omkring tekst og allsidig lek. Disse aktivitetene er like viktige for språklære, både for enspråklige og flerspråklige barn. For at disse aktivitetene skal være nyttige i barns språklære, må barna delta aktivt. Det må være en bærende pedagogisk

atmosfære, der det lønner seg følelsesmessig for barna å være aktiv. De fire aktivitetene har vært et viktig pedagogisk verktøy i barnehagen. De bygger på menneskelige væremåter som lek, utforskning og musikk, som alle er deler av samfunnskulturen. Sammen skaper de kulturfellesskap der det samtidig foregår språkarbeid. Både språkarbeid og kulturarbeid, er to sider av samme sak. Det finnes mange ulike tilnærminger til hvordan man skal jobbe med språket til barna, og det blir viktig å tenke over hva som er grunnlaget for en god språkutvikling (Høigård, 2019, s. 168).

Bildekort og enkle illustrasjoner kan brukes som hjelpemiddel til språket. Bildekort og andre enkle illustrasjoner er kontekstfrie, og kan derfor brukes i mange sammenhenger, spesielt som et støttemiddel i språkarbeid. Høigård sier at *“bilder har hovedsakelig to formål: utvikle ordforrådet og utvikle metaspråklig bevissthet”* (Høigård, 2019, s. 176). Når barn ser et bilde, dannes assosiasjoner, som videre stimulerer til bruk av begreper. Spesielt eldre flerspråklige barn har ofte kjennskap til et mangfold av ord, uttrykk og begreper, men kun på sitt eget språk. Bildekort gir dermed en illustrativ kommunikasjon, som setter norske ord på de begrepene og gjenstandene de allerede kjenner til. Bilder kan dermed gi en illustrativ beskrivelse, som blir en knagg det flerspråklige barnet senere sammenlikner med disse, og husker bedre på norsk. Det blir et verktøy som utvider barns ordforråd. Dersom bildet forestiller noe de allerede har kjennskap til kan dette innholdet videre bli aktivisert (Høigård, 2019, s.176-178).

2.3 Arbeid med flerspråklige barn

Vårt bachelorarbeid handler om flerspråklige barn i barnehagen. I dette kapittelet vil vi dermed gå litt igjennom hva flerspråklige barn generelt betyr og hvordan barnehagelærere kan støtte dem.

I barnehagen vil man møte flerspråklige barn. Barn som er flerspråklig har mulighet til å bruke sitt andrespråk, i tillegg til sitt morsmål. Et flerspråklig barn kan tilpasse seg ved å bytte mellom ulike språk avhengig av hvem de snakker med og hvilken situasjon de er i (Engang, O. & Tørdal R. M, 2019).

Når barn er flerspråklige, kommer de som regel fra en familie med et annet familiespråk enn norsk. Når barn har et annet familiespråk blir de ofte omtalt som minoritetsspråklige barn. Ordet minoritet har en sammenheng med ordet majoritet, der ordet minoritet tilsier en mindre

gruppe, mens majoritet tilsier den større gruppen. Dermed blir det å kalle flerspråklige barn for en minoritet enn form for utestenging der man skiller dem ut fra mengden og fellesskapet (Høigård, 2019, s.139).

Flerspråklighet anvendes som en overordnet betegnelse for en situasjon der et barn har evnen til å kommunisere på mer enn ett språk. Flerspråklighet brukes som samlebetegnelse for to- eller flerspråklighet, der barnet befinner seg i en situasjon som de behersker flere språk enn kun bare ett (Nafo, 2013, s.8). Når det kommer til flerspråklige barn så kan de oppleve språklighet på forskjellige måter, og det er enten i form av en eller begge foreldre har annet morsmål enn norsk. Eller en eller begge foreldre har vokst opp i et land der det er ulike språk hjemme og på skolen (Nafo, 2013, s.2).

For at de flerspråklige barna skal føle tilknytning til fellesskapet, kan vi jobbe med trygg tilknytning og relasjon. Trygg tilknytning gir muligheter for utforskning og læring, men det er en relasjonsprosess. John Bowlby (1988) mente at barnet har et behov for trygg tilknytning fra fødselen, og lanserte begrepet “trygg base”. Barns vilkår for en trygg base er at barnet har en omsorgsperson å komme til for å få påfyll av trøst, kjærlighet eller bare oppmerksomhet (Akselen & Moe, 2021, s.117). Når barna får den trygge tilknytningen til en omsorgsperson i barnehagen, vil det gjøre det lettere for dem å gå ut i frilek med de andre barna i barnehagen. Det å ha kunnskap om tilknytning og omsorg viser hvor viktig det er med voksne i barnehagen som er emosjonelt tilstede for barna, og går i samspill med barna. (Akselen & Moe, 2021, s. 117).

2.4 Inkludering av flerspråklige barn

I vår bacheloroppgave så omhandler inkluderingsbegrepet hvordan barnehagelærerne legger til rette for de flerspråklige barna i rolleleken. Ettersom inkludering er et veldig utbredt tema, har vi valgt å fokusere på hva inkludering er.

Inkludering er noe som omfatter de offentlige tjenestene som for eksempel barnehagen og skolen, og hvordan de skal tilrettelegge etter barnas behov. Morken (2016) peker på begrepet inkludering som en ideologisk målsetning om at alle skal være involvert (Morken, 2016, s.171).

Når det kommer til inkludering, så er det et begrep som omhandler subjektiv likestilling, og fokuserer på en enkelt persons opplevelse av å være likeverdig når det kommer til å delta i noe i ulike sammenhenger (Befring, E., 2012, s. 42). Inkludering sier noe om enkeltes opplevelser av å være anerkjent som likeverdig deltakere. Videre skriver Morken (2016) at inkludering handler om å bryte barrierer mellom mennesker. Det handler om samliv og menneskelige relasjoner preget av gjensidig forståelse, likestilt deltakelse, følelse av tilhørighet og fremme respekt og fellesskap på tvers av forskjellighet (Morken, 2016, s. 165).

Med utgangspunkt i denne forståelsen av begrepet inkludering, så skal barnehagen være et sted som fungerer som et miljø der hvert enkelte barn føler seg en del av et inkluderende fellesskap, og der alle barn får et likeverdig tilbud, og tilpasse deres individuelle behov. Barnehagen har ansvar for å legge til rette det generelle pedagogiske tilbudet for å møte det enkelte barns behov, slik at de blir sett, hørt og respektert både som individer og som en del av fellesskapet (Morken, 2016, s.165).

Videre skriver Moe & Valseth (2014) at en inkluderende barnehage skal ha fokus på hvordan de kan tilrettelegge og hjelpe de ulike individene i møte med samfunnet, med respekt for mangfold og ulikheter (Moe & Valseth, 2014, s.354) Dette forteller noe om at en inkluderende barnehage bør ha fokus på å tilpasse og hjelpe forskjellig individer når de møter samfunnet, samt respektere og verdsette mangfold og ulikhet blant barna. Det sier noe om den tilpasningen i møte for ulike behov og skape et inkluderende miljø for alle barna i et fellesskap.

3.0 Metode

3.1 Valg av metode

I denne seksjonen vil vi introdusere den metodologiske tilnærming som er blitt benyttet for å besvare vår problemstilling. Ifølge Dalland (2020) er metode et verktøy og en prosess vi anvender for å samle inn data som er nødvendig for vår forskning, altså det vil være den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår (Dalland, 2020, s. 54). Med metode sikter vi til den strategien som vi bruker til innsamling og analyse av informasjon, og som er avgjørende for å kunne besvare vår problemstilling.

3.2 Kvalitativt intervju

Vi tar utgangspunkt i kvalitative intervjuer til å innhente data til vår bacheloroppgave. Ifølge Dalland (2020) så omhandler den kvalitative metoden det å fange opp data som ikke kan tallfestes eller måles (Dalland, 2020, s.54). Det å kunne velge kvalitativt forskningsintervju dreier seg om å få informantens synspunkter, samtidig å kunne skape mening og forståelse for å tilegne kunnskap i forhold til problemstillingen som vi har lagt fram (Dalland, 2020, 68).

Det å bruke kvalitativt intervju vil få frem kunnskap som vi kan nytte av under vårt arbeid, og dette er da ut fra intervjupersonens perspektiv der intervjupersonens beskrivelse og tolkning av innholdet kommer frem. Dette skjer når vi som arbeider med denne oppgaven kommer med utfyllende spørsmål, slik at intervjupersonen blir utfordret til å kunne gi best mulig beskrivelse (Dalland, 2020, s. 71-78).

Vi valgte denne metoden ettersom vi så at den passet best vår problemstilling. Gjennom forskningsintervju får man et dypere innblikk i hvordan ulike barnehagelærere arbeider og hvilke erfaringer de har med temaet vårt. Barnehagelærerne deler erfaringer og kunnskap, som vi videre skal analysere og drøfte i oppgaven. Hadde vi for eksempel valgt å observere, ville det ført til kraftig tidspress og en mangel på å virkelig få avdekket barnehagelærernes tanker om temaet.

3.3 Erfaringer med kvalitativt intervju som metode

Det første vi gjennomførte i prosessen med kvalitativt intervju som metode, var å opparbeide oss en intervjuguide.

En intervjuguide er et hjelpende redskap til å huske de temaene som skal utdypes i intervjuet. Det er ikke bare en liste med spørsmål, men noe som skal lede oss gjennom intervjuet (Dalland, 2020, s. 83). Det å utvikle en god intervjuguide er både å forberede seg mentalt og faglig til intervjuet. Det er et kjennetegn til forskningsintervju. Med intervjuguiden, er vi med på å sikre kvaliteten på intervjuet. Spørsmålene burde være korte og åpne, slik at informantens svar blir lengre og utfyllende. Dermed blir intervjuet selvkommuniserende, og trenger ikke ekstra kommentarer eller forklaringer for å tolke (Dalland, 2020, s. 90).

Vi ønsket å finne frem spørsmål til informantene som var mest relevante til vår problemstilling, men samtidig ikke for gjentakende. I tillegg ønsket vi å ha et par innledningsspørsmål, som gikk ut på generelle ting om informanten, for eksempel hvor gammel personen var. Etter vi hadde fått utarbeidet intervjuguiden, så sendte vi den til vår veileder for å få godkjenning over spørsmålene vi hadde valgt ut.

I vår bacheloroppgave gjennomførte vi fire kvalitative forskningsintervjuer. Dette gjorde vi fortløpende i underkant av en måned. Det var et stort arbeid bak å få tak i disse fire informantene, ettersom vi kontaktet veldig mange potensielle informanter, som enten ikke hadde tid og/eller mulighet til å stille som informant. Til slutt ble vi sittende igjen med fire informanter som ønsket å hjelpe oss med oppgaven vår. Vårt arbeid for å skaffe informanter var å ringe ulike barnehager i nærmiljøet, fortelle dem litt om vårt tema og vår problemstilling. Ettersom vi er tre stykker i gruppen, ga vi beskjed på forhånd om at vi kom to stykker for å intervjuer. I intervjuet hadde vi forskjellige roller der den ene hadde ansvar over å holde samtalen med informanten, mens den andre skulle ta notater og skrive ned hva informantene sa. Ifølge Dalland (2020) er det nødvendig at vi avklarer med informanten på forhånd, at det er flere enn én person på intervjuet (Dalland, 2020, s.93).

For å få mest relevante informanter spurte vi om å få barnehagelærere som arbeidet på avdelinger med barn som var tre år og oppover, ettersom det er i den alderen rollelek blir en essensiell del av lekehverdagen til barna. Våre fire informanter ble relevante for oss, ettersom alle sammen arbeidet på avdeling med barn i relevant alder for rolleleken. Det er i tillegg en spredning på erfaringen og alderen deres. To av dem var ganske nyutdannet, mens de to andre var erfarne barnehagelærere.

Basert på vår metode opplevde vi at det var ganske nyttig å intervjuer barnehagelærere for å få en forståelse av meninger og opplevelser, de ulike barnehagelærere sitter med rundt temaet og problemstillingen vår. Men det vår metode ikke kan gi oss, er hvordan våre informanter arbeider med disse situasjonene i praksis. Vi får bare vite hvordan de sier de ønsker å jobbe og hvordan de selv mener de jobber med slike situasjoner. Vi får ikke se de arbeide med dette i praksis, noe som begrenser vår forskning. Hadde vi hatt bedre tid til denne bacheloroppgaven kunne vi ha gjennomført en blanding av intervjuer og observasjoner, for å se hvordan informantene våre arbeider med slike situasjoner.

3.3.1 Pålitelighet og feilkilde

Dalland (2020) peker på viktigheten rundt pålitelighet som et kriterium for kvalitet i forskning, og det man legger frem og presenterer av arbeid er til å stole på (Dalland, 2020, s.58). Det sier noe om viktigheten av pålitelighet som et kriterium for å sikre kvalitet i forskning, og det som blir presentert som resultat skal være troverdig og pålitelig, slik at leseren kan ha tillit til resultatene. Det å legge frem et prosjekt som vi har tatt utgangspunkt i, og bakgrunn for valget, vil gi leseren mulighet til å ta en vurdering av vår og datamaterialet sin pålitelighet (Dalland, 2020, s.58).

Når det kommer til feilkilde kan det redusere påliteligheten til prosjektarbeidet. Når vi har samlet inn data som er relevante, er det viktig at de er pålitelige. (Dalland, 2020, s. 63). Gjennom et intervju som metode kan det komme feilkilde i kommunikasjonsprosessen (Dalland, 2020, s.63). Før vi kom i gang med intervjuet, ble de ulike informanter likt informert. Det var åpent spørsmål slik at de kom med svar basert på deres erfaring.

En annen måte feilkilde kan komme frem er at intervjupersonen misforstår spørsmålet og intervjueren noterer svaret unøyaktig og meningsinnholdet endres ved renskriving. Dette kan minske påliteligheten (Dalland, 2020, 63). Basert på dette var vi to under, hvor en noterte og den andre stilte spørsmål. Det å ha flere under intervjuer fører til at alle får med seg det som blir sagt (Dalland, 2020, s.93). I etterkant kan man se notatene sammen og snakke rundt dem.

I tillegg sa vi ifra til informanter om det var noe uklart eller uforståelig med spørsmålene, så kan de bare spørre oss om vi kan formulere oss. Det er også viktig, at om man ikke har fått skrevet ned alt det informantene har sagt, kan man be intervjupersonen gjenta seg (Dalland, 2020, s.91).

En annen metode man kan bruke for å ha pålitelighet er lydopptak, men med hensyn til personvern var det ikke lov å gjøre det. Lydopptak er verdifullt hjelpemiddel, og det er mindre risiko for å misforstå eller miste oversikt over informasjon (Dalland, 2020, s.91). Fordel med lydopptak er at man tar med seg alt, og det tar vare på alt som blir sagt uten å miste noe.

3.4 Forskningsetikk

Når det kommer til gjennomføring av forskning, er det viktig at man tar hensyn til etiske retningslinjer. Dette inkluderer å respektere de som deltar, taushetsplikt, informert samtykke, og beskytte deres personvern ved å holde informasjonen deres konfidensiell (Dalland, 2020, s. 172- 174). De sentrale prinsippene i de etiske retningslinjene er å garantere at individets personvern blir respektert, og at de ikke blir utsatt for unødvendige belastninger eller ikke blir påført skade (Dalland, 2020, s.168). Ut fra dette har vi kommet til enighet for å holde intervjuene anonymisert og ikke brukt navn på informantene.

Ett av de etiske problemstillingene vi kan stå overfor er å opprettholde taushetsplikten. Informantene har tillit til at vi som forskere har taushetsplikt om opplysningene som blir gitt (Dalland, s. 173). Vi må passe på å ikke referere og nevne navn gjennom oppgaven. Når det kommer til personvern så handler det om å navn, lydopptak og e-postadresse av informantene som blir tatt inn i forhold til forskningen (Reutter, L., 2021, s. 95). For å møte denne problemstillingen på best mulig måte, blir det viktig at alle tre ofte dobbeltsjekker hva som har blitt skrevet og nevnt i oppgaven.

Med tanke på intervjuet, tenker vi at det er viktig å lage en sikker måte å lagre og beskytte intervjudata på, og det er viktig å kryptere og anonymisere informasjon og datamateriale. Vi har taushetsplikt i forhold til dette, og det sier noe om informasjonen som vi har tatt imot ikke skal formidles videre så man kan identifisere informantene våre (Reutter, L. 2021, s.98). Informasjonen skal kun brukes til det formålet som er oppgitt, og det er viktig å sørge for at de er trygge for uautorisert tilgang. Det er viktig å tenke på at rådata og transkribering fra intervjuet skal slettes ved prosjektslutt (Reutter, L. 2021, s.98).

En annen etisk problemstilling som kan oppstå, er om barnehagelærerne vi intervjuer tar seg nær av spørsmålene vi stiller rundt problemstillingen vår. Det kan hende at barnehagelæreren aldri har hatt denne problemstillingen i tankene sine. For å sørge for at dette ikke skal oppstå så blir det viktig å ha en god dialog på intervjuet og passe på hvordan vi formulerer spørsmålene.

3.4 Metodiske refleksjoner

Gjennom forskningsintervju fikk vi et dypere innblikk i hvordan de ulike barnehagene jobber med flerspråklige barn. Vi valgte en empirisk metode for å kunne se hvordan ulike barnehager jobbet med flerspråklige barn i rollelek. Vi fikk inn godt med resultater som både var like, men også ulike. Som forskere er det da viktig at vi jobber mot ny forståelse innen temaet og bearbeiding av data. Reutter sier at: *“god forskning skal være uavhengig og forutsetter faglig frihet, også når det gjelder bacheloroppgaver.”* (Reutter, 2021, s.92). I denne oppgaven er det derfor viktig at vi har jobbet systematisk, og vært kritisk til vårt arbeid. Vi har også måtte ta høyde for forskningens betydning for partene som blir involvert, barnehager og informanter, og de etiske og juridiske rammene vi må forholde oss til. Noe vi kunne ha gjort til en annen gang, er å i tillegg observere. Fordi gjennom et intervju får vi bare høre hvordan ulike barnehagelærere sier de jobber. Men hvis vi gjennomfører observasjoner i tillegg, så får vi se om hva informantene sier henger sammen med hvordan de opptrer i praksis. I tillegg tenkte vi at det var viktig å planlegge og få tak i informanter i god tid for å få nok informasjon til oppgaven.

4.0 Empiri og analyse

I dette kapittelet skal vi legge frem våre funn vi har kommet frem til etter å ha analysert de forskjellige intervjuene vi foretok oss. Når det kommer til analyse så handler det om å kunne finne ut av hva intervjuet har å fortelle (Dalland, 2020, s.94). I vår analyseprosess så gikk vi alle tre gjennom svarene vi fikk fra intervjuguiden. Vi analyserte ikke noen intervjuer før vi var ferdige med å gjennomføre alle. Etter å ha sett på svarene samtidig, var det lettere å trekke ut relevante funn til oppgaven, ettersom alle svarene på intervjuene satt friskt i minne vårt. For å trekke ut funn måtte vi først bli enige om hvilket funn vi så på som mest relevante. I dette tilfellet bestemte vi oss for å trekke ut funnene som informantene brant mest for og hadde selv opplevd. Disse kategoriene vi satt igjen med da var tetthet mellom voksne og barn, bruk av bilder og annen språklig kommunikasjon.

4.1 Tetthet mellom voksne og barn

Når vi intervjuet de ulike informantene stilte vi alltid spørsmålet "*Hvordan tilrettelegger dere for inkludering av flerspråklige barn?*" Det svaret som gikk igjen blant de fire informantene vi intervjuet var viktigheten av å en tetthet mellom voksne og barn. Det var spesielt viktig å være en voksen til stede, enten aktivt eller passivt i leken om barnet ikke kunne noe norsk.

Alle informantene snakker om de ansattes rolle med å være en støttespiller, og jobbe tett med de flerspråklige barna. Med flere flerspråklige barn på avdelingen, krevde det mer at de ansatte var til stede for barna. Informant 1 sa "*ofte når den voksne går vekk vil den språklige sterke i leken stenge andre ute, eller bestemme roller i rolleleken*". Dette vil gi videre trygghet hos de flerspråklige barna. "*Trygge barn lærer best*", er noe som går igjen hos alle informantene.

En viktig oppgave for de voksne som støttespillere er da å trygge barna. Når barna føler seg trygge, vil de både utvikle språk og lekekompetanse. Andre tiltak som gjøres for å jobbe tettere på barna, er å jobbe i mindre barnegrupper. Informant 3 sier: "*Vi deler dem inn i smågrupper og prøver å være tett på. De voksne blir dermed mer aktive i leken.*".

Informant 3 viser viktigheten i forhold til nærhet og tilstedeværelse mellom de voksne og barna. Informant 3 sier at det å dele i små grupper kan de sikre å være tett på og oppfølge hvert barn.

Det å jobbe i mindre grupper gjør det lettere for voksne å være med å påvirke leken, og å støtte opp de som har utfordringer i leken. Informant 4 nevner også tilstedeværelsen og sier "*hvis barnet ikke snakker norsk i det hele tatt, er det viktig å være tilstede. Vi deler dem inn i smågrupper og prøver å være tett på*". Informant 4 legger frem viktigheten rundt tilstedeværelsen med små grupper, og være tett på og støtte barna, når det kommer til flerspråklig barn. Det å være tilstede med barna i små grupper kan hjelpe barna i forhold til tryggheten. Begge informantene har et fokus på at voksne er tett til stede, og det er via små grupper der det er mindre barnegrupper og større sjanse for å skape en bedre relasjon og trygghet. Det å ha smågruppe fører også til at de voksne er mer tilstede når det gjelder leken. Videre sier informant 4: "*Så igjen, viktig å trygge. Barna skal ikke gå med høye skuldre.*". Informant 4 presiserer at spesielt nye barn som kommer til ny barnehage, må bli trygge i det nye miljøet, for å videre lære seg lekekompetanse. Det at barna bare går rundt og "hermer" etter de andre, kan bli frustrerende etterhvert for barnet, og gjør at barnet unngår mulige

læringssituasjoner. For eksempel kan barnet bare “herme” etter de andre barna når de får beskjed, og ikke lærer hva faktisk beskjeden betyr.

4.2 Bruk av bilder og andre hjelpemidler

Flere av informantene bruker bilder eller andre illustrasjoner som hjelpemiddel. Det brukes både i lek, men også generelt i det daglige. Vi spurte informantene: *Hvilket pedagogisk mål og tilnærming bruker ansatte for å inkludere flerspråklig barn i lek?* Informant 1 sier at “vi har kun barn som kun enten er helt norsk eller fremmedspråklig. Ikke alle får med seg hva som blir sagt. Vi bruker dermed bilder som støtte, det samme gjelder i lek, med bruk av bildestøtte.” Informant 1 sier de har barn som er enten enspråklige eller fremmedspråklige, og trekker frem at ikke alle forstår hva som blir sagt. Dette er da i forhold til at barnet ikke forstår språket, og dermed kan det være at det blir kommunikasjonsvansker eller problem med å forstå situasjonen. Informanten peker på viktigheten rundt bildestøtte for å ha bedre kommunikasjon og bedre forståelse i ulike situasjoner med flerspråklig barn der barnet ikke helt skjønner språket. Informanten sier også at de trekker bildestøtte inn under leken, dette er da for å bedre forståelse og hjelpe på samspillet med de andre barna. Uten støtte kan de barna som ikke forstår norsk, gjøre handlinger i leken som ikke samspiller med de andre barna, som videre fører til at de utestenger det barnet. Spesielt i et stort uteområde er det lett for at voksne ikke ser de flerspråklige barna.

Informant 4 sier: “*Ute henger det ulike uteleker. På dissene er det bilder av dissene. Det er like viktig ute. De flerspråklige kan lett forsvinne ute på stort område.*” Bildene gir de flerspråklige barna en felles forståelse av de ulike lekene og hverdagslige handlinger. De kjenner ofte til slike leker på sitt eget språk, men trenger å lære seg det på norsk med bilder og uttrykk. Det skaper en felles kommunikasjonsplattform der barna kan forstå og tolke hverandres uttrykk og meninger.

Informant 2 sier: “*Ser hva barna er interessert i og finne fellesnevner. Voksne kommer inn og bruker andre ressurssterke barn til å hjelpe de som trenger hjelp.*” Informanten trekker frem interesse hos barna og det som er felles for dem i forhold til å inkludere flerspråklig barn i lek. Dette er da i form av å observere det som interesserer dem og dermed finne ulike aktiviteter basert på dette. Det å arbeide på denne måten vil føre til at informanten skaper en felles lek eller aktivitet. Informanten trekker også frem at de kommer inn og bruker andre

ressurssterke barn, og dette tyder på at barna kan være til hjelp for de som trenger støtte. Videre sier informant 2 at *“Samlinger skaper et felles utgangspunkt. Vi brukte mye eventyr og enkle sanger.”* Informantene lager felles samlingspunkt, der alle barna lærer om hverandre og hvilke interesser de har. Et felles samlingspunkt viser også samholdet i gruppen, og at barna ofte har felles interesse, selv om de er flerspråklige. Det å ha aktivitet og samling på denne måten kan føre til en atmosfære der alle barn er med og deltar, uavhengig av språk.

4.3 Språkkompetanse

Gjennom vår analyse av intervjuene har vi sett en likhet med hva de ulike informantene svarte på spørsmålet *“Hvilke utfordringer kan personalet møte når de jobber med inkludering av flerspråklig barn i rollelek, og hvordan påvirker utfordringen i forhold til dette?”*

Informantene henviser til barnas språkkompetanse som en utfordring som kan oppstå.

Informant 1 svarer i dette tilfelle *“Ofte når den voksne går vekk, vil den språklig sterke i leken stenge andre ute, eller bestemme roller i rolleleken. En på avdelingen blir ofte hund i leken fordi hun ikke kan språket.”* Som nevnt i 4.1 så kan en slik situasjon som informant 1 beskriver tære på trygghetsfølelsen til de flerspråklige barna. Informant 4 går inn på mye av det samme.

Denne informanten svarte blant annet *“Føler at de flerspråklige ikke er de som styrer eller dominerer. De bare er der og er med. Ikke så store roller.”* Det er masse likheter mellom svarene vi fikk av disse to informantene. Begge to har sett at flerspråklige barn ofte kan få roller som ikke er dominerende. De opplever det heller slik at flerspråklige barn ofte blir dominert i fordelingen av roller, der de for eksempel blir familiehunden i rolleleken *“familie”*.

Informant 4 beskrev i tillegg at utfordringer som kan oppstå er *“Det språklige. Det er noen som snakker og leker, mens den som ikke kan språket bare gjør ting, uten at de andre syns det den flerspråklige gjør er gøy. Den som er flerspråklig, forstår da ikke hva som er galt.”* I slike situasjoner så blir manglende språkkompetanse en sak som forårsaker diskusjoner og utestenging mellom de flerspråklige og ikke flerspråklige. Det informant 4 beskriver kan sammenlignes med hva informant 3 beskrev rundt utfordringer for personalet. Informant 3 snakket om *“De andre barna kan være avstøtende hvis noen ikke har de samme kompetansene. De to fremmedspråklige tar ikke initiativ til å leke med de andre, og motsatt*

fordi de ikke har samme språkkunnskaper.” I hva informant 3 beskriver så har allerede utestengingen og frykten spredt seg til de flerspråklige, der de nå ikke ønsker å starte en lekeaktivitet med de andre barna, ettersom de ikke føler seg trygge på dem.

Gjennom å ha analysert datamaterialet vårt så opplever vi at de utfordringene som informantene sier de har opplevd og kan oppstå henger sammen med barnas språkkompetanse. Dette gir oss et innblikk i viktigheten språk har for barna i barnehagen.

5.0 Drøfting

I denne delen av oppgaven skal vi se på funnene vi har analysert i lys av relevant teori, og knytte dem opp mot vår problemstilling. *“Hvordan legger barnehagelærere tilrette for flerspråklige barn i rollelek?”* Vi har valgt å dele det opp slik at det gjenspeiler kategoriene vi analyserte funnene i.

5.1 Tetthet mellom voksne og barn

I analysedelen så kan vi se at tetthet mellom voksne og barn er noe som er viktig for informantene, når vi spurte dem om hvordan de tilrettelegger for inkludering av flerspråklige barn.

Informant 1: *“Hvis et barn ikke kommer inn i lek, prøver vi å være den støttende voksne.”*

Informant 1 går inn på hvordan de vil prøve å være tett på som en støttende voksen hvis et barn opplever å bli stående utenfor. Da blir det personalets ansvar å sørge for at barnet kommer inn i fellesskapet og er der for barnet. Sett i dette lys av inkludering så skal miljøet tilrettelegges i forhold til alle barna (Moe & Valseth, 2014, s.354). I denne sammenheng sier informant 1 at dersom barnet ikke klarer å komme i leken, så prøver de å være støttende voksne. For å kunne inkludere barn så skal ansatte ha en brobyggerrolle mellom det enkelte barnet og leken, og mellom barna (Hoven & Mørland, 2014, s. 244). Dette bygger på informant 1 sin tanke rundt å være støttende voksen når et barn ikke kommer inn i lek.

Kandidatnummer: 1663, 1609, 1625

Emnekode: BBLBAC_2 23H

Informant 4: *“Trygging er det viktigste. Trygge barn lærer best. Bruker mye tid på de flerspråklige når de begynner. Lengre tilvenning. Være tilstede og være tett på, og dele opp i små grupper.”*

Informant 4 går i tillegg inn på hvor viktig trygg tilknytning er for de flerspråklige barna. Informanten sitt syn på flerspråklige barn er at de trenger mer tilvenning, enn for eksempel de andre barna. Videre trekkes det frem at de ansatte bør være til stede for dem, slik at barna har en trygg base å komme til om det trengs. Denne tilstedeværelsen anses som kritisk for å støtte og hjelpe barna i deres utvikling. Som nevnt i kapittel 2.3 så går John Bowlby (1988) inn på viktigheten av at barn opplever trygg tilknytning og en omsorgsperson, som kan opptre som en trygg base for dem. Når barnet får denne tilknytningen for noen så vil det bli lettere for dem å komme seg ut i lek med andre barn, der de nå vet at hvis de opplever motgang så har de noen å komme tilbake til (Akselen & Moe, 2021, s. 117).

En eventuell utfordring som kan oppstå, er for eksempel kommunikasjonen mellom barn og personalet. Dette kan eventuelt oppstå når barnet har vanskeligheter med å uttrykke seg språklig. Det kan være språklige barrierer som kan påvirke kommunikasjonen og forståelse. Informant 4's perspektiv vektlegges betydning av en følelse av trygghet hos barn, hvor det det kommer frem at barn som føler seg trygge har bedre forutsetning for læring. Informantens fokus på trygg tilknytning og behov for tilstedeværelse og nærhet kan relateres til John Bowlbys (1988) trygg tilknytning. Dersom barnet ikke klarer å uttrykke følelsene sine språklig, så kan de komme til personalet og heller få tryggheten i form av “en trygg base”, der det kommer frem i form av trøst og oppmerksomhet (Akselen & Moe, 2021, s.117).

5.2 Bruk av bilder og andre hjelpemidler

I analysedelen så kommer det frem at bruk av bilder og andre hjelpemidler, kan være et nyttig verktøy for arbeid med de flerspråklige barna.

Informant 2: *“Samlinger skaper et felles utgangspunkt. Vi brukte mye eventyr og enkle sanger.”*

Informant 2 går inn på hvilken betydning samlinger har for å skape et felles utgangspunkt for alle ulike barna, som eksisterer i en barnegruppe. Sett i lys av teorien fra Høigård i 2.2. er språket en viktig del av barnas utvikling. Der nettopp samarbeid mellom den gode samtalen og fortellinger er to av de viktigste kommunikasjonsformene for å utvikle språket til barna

(Høigård, 2019, s.15). Dermed, ved å sette seg ned å bruke samlinger som et felles utgangspunkt, med bruk av eventyr så vil barna få mulighet til å utvikle deres språkkompetanse. Informant 2 går i tillegg inn på bruk av enkle sanger som et virkemiddel under samlingene. I kapittel 2.2 nevner vi Høigård sin teori der det er fire aktiviteter som fremmer barns språkutvikling, der musiske aktiviteter er en av dem (Høigård, 2019, s. 168).

Informant 4: *“Vi har fokus på å sitte på gulvet og er med i leken. Det viktigste er at de er trygge. Være i mindre grupper og at det er nok voksne med, og inviterer de med. Språkforståelse er viktig å få på plass. Bruk av bilder og synliggjøre dagsplanen. Ute henger det bilder av ulike uteleker. På dissens henger det bilder av dissens. Det er like viktig ute. De flerspråklige kan lett forsvinne ute på stort område.”*

Bildekort er som nevnt i kapittel 2.2 et virkemiddel som kan bli hyppig brukt til å utvikle språket (Høigård, 2019, s.176-178). Bildekort som informant 4 bruker i sitt arbeid vil fungere som et språklig virkemiddel til språkarbeidet. Informant 4 forklarer at de ofte bruker bildekort og andre illustrasjoner ute, der det er vanskelig å holde oversikt over barna. Dermed har de startet et tiltak der det henger for eksempel bilde av en disse ved dissens. Bildet av dissens kan dermed gi en illustrativ beskrivelse, som blir en knagg det flerspråklige barnet senere sammenlikner med dissens, og husker videre på norsk. Bruk av bilder og andre visuelle illustrasjoner, kan styrke begrepsforståelse (Høigård, 2019, s. 176). Videre i rolleleken kan bilder skape visuelle inntrykk, som videre kan hjelpe barna med å uttrykke deres tanker og meninger i leken. Men vi må ta høyde for kulturkoder og kulturelle forskjeller. Om et barn med en annen kulturell bakgrunn ser et bilde, er det ikke sikkert at barnet tolker det slik vi ville gjort. For at et bilde skal brukes som en illustrasjon, må det være en naturtro framstilling. (Høigård, 2019, s. 177). I tillegg når bildet er sammen med det fysiske objektet, slik informant 4 forklarer med bildet på dissens, får barna en fysisk assosiasjon de kan knytte med bildet.

Informant 4 viser som nevnt til hvordan flerspråklige barn ofte kan forsvinne litt i uteområdet og det kan være vanskelig å holde oversikt og støtte dem i uteleken. Det at informant 4 viser til at de har fokus på bildebruk både inne, men også i uteområdet gir barna mulighet til å tilegne seg mer språkkunnskaper. Høigård selv sier at de viktigste signalene som vi mennesker bruker når vi kommuniserer vil være å gi blikkontakt, ulike gester og ansiktsuttrykk (Høigård, 2019, s.33). Her får de muligheten til å gjøre det så enkelt som å

bare peke på et bilde av “dissen”, så kan barnehagelæreren gjenta hva hun peker på slik det blir en utvikling i språket deres.

5.3 Språkkompetanse

Ut fra dataene fra analysedelen sitter vi igjen med at barnehagelærerne ser på språkkompetanse som en utfordring, som kan oppstå for de flerspråklige barn i rollelek.

Informant 3: *“De andre barna kan avvise hvis noen ikke har de samme kompetansene. De to fremmedspråklige tar ikke initiativ til å leke med de andre, og motsatt fordi de ikke har samme språkkunnskaper.*

Om barna kan norsk i tillegg til et annet morsmål, så har de en felles kommunikasjonsplattform med de andre barna. Denne felles kommunikasjonsplattformen er spesielt viktig i rollelek, siden den foregår i barns fantasiverden. I rollelek brukes språket til å kunne oppfatte de andre barnas rolle i leken og at barna selv kan komme med egen medvirkning i leken (Høigård, 2019, s. 66). Rolleleken er den leken der barna bruker det mest avanserte språket, for å dra leken fremover. Men det varierer hvor raskt et barn tilegner seg kompetanse innen språkbruk i rollelek. Hvis barnet i tillegg får utfordringer med at det er flerspråklig eller har lite kjennskap til norsk fra før, kan det bli ekstra utfordrende. Dette nevner informant 3, der de flerspråklige barna ikke leker sammen med de andre barna. Ettersom det er kommunikasjonsvansker, blir deres felles forståelse av rollelek utydelig. Allikevel er rollelek den formen for lek som er viktigst for språkutvikling. Barn skaper selve konteksten for leken med språket (Høigård, 2019, s. 67). Ved bruk av språket og fantasi skaper barna en fiksjon, og det er språket som bærer denne leken.

Informant 3 peker på utfordringer rundt hvor viktig språkkompetanse spiller inn i lek. Ettersom informant 3 viser til at de har noen flerspråklige barn som enten står utenfor i leken, ikke tørr, eller som ikke blir invitert lett inn i lekemiljøet med de andre barna. Dette vil være en utfordring som Vygotsky (1978) forklarer i sin teori rundt sosiokulturell læring. Denne teorien fremhever at læring og utvikling skjer gjennom samspill med andre i et sosialt og kulturelt miljø (Säljö, R., 2020, s.111). Det vil da være en utfordring for flerspråklig barn å kunne lære eller ha en utvikling dersom barnet har vanskeligheter til å inkludere seg i lek med andre barn.

Informant 3 forteller også om en opplevelse av at barn med norsk som morsmål, kan avstå fra å invitere flerspråklig barn til lek, på grunn av utfordring i kommunikasjon dem imellom.

Som nevnt i kapittel 2.2 er språket et viktig redskap, som gir oss evner til å tolke, analysere og beskrive våre omgivelser på ulike måter (Vygotsky, 1978, sitert i Säljö, R., 2020, s.111).

Det er i interaksjon med andre mennesker at språk oppstår, og i disse situasjonene benytter vi ulike måter å uttrykke oss på (Säljö, R., 2020, s.111). Det er viktig å tenke på at når barn med norsk morsmål ikke inviterer flerspråklig barn i lek på grunn av språkforskjellene, kan dette være et hinder for de flerspråklige barn. Säljö (2020) uttrykker at språk er viktig når det kommer til det sosiale i lek (Säljö, 2020, s.115). Gjennom lek kommuniserer barna med hverandre, men dersom flerspråklige barn blir ekskludert fra lek med de norske barna, kan de miste muligheten til å tilegne seg nyttig kunnskap om det norske språket som de kunne fått gjennom lek og interaksjon.

Informant 4: *“Føler at de flerspråklige ikke er de som styrer eller dominerer. De bare er der og er med. Ikke så store roller. Det er viktig at de voksne passer på de som alltid får de små rollene.”*

Vi ser likheter når vi analyserer intervjuene vi har foretatt. Alle disse informantene sitter igjen med samme opplevelse der det er et skille mellom språkkunnskapene som skaper utfordringer i møte med flerspråklige barn. Det disse informantene beskriver som en utfordring kan sees i lys av hva Valvatne & Sandvik (2007) skrev om rollelek. Valvatne & Sandvik (2007) beskriver rollelekens betydning for å utvikle språket sitt. De hevder at barna vil måtte bruke deres språklige ferdigheter, for å kunne forhandle seg frem til å få deres prefererte roller innenfor rolleleken de vil leke. Gjennom dette mener de at barnas makt og status i gruppen henger sammen med barnas språkferdigheter (Valvatne & Sandvik, 2007, s.160).

Informant 1: *“Ofte når den voksne går vekk, vil den språklig sterke i leken stenge andre ute, eller bestemme roller i rolleleken. En på avdelingen blir ofte hund i leken fordi hun ikke kan språket. Da kommer de voksne og prøver å være støttende og lytte til det barnet som blir ekskludert. Og hjelpe til å ta valg i leken. Dette vil også hjelpe videre når lek utvikles videre. Det viktigste er at de blir inkludert.”*

Vi kan se informant 1 og 4 sin besvarelse over utfordringer som kan oppstå, i lys av hva Valvatne & Sandvik beskriver rundt barnas bruk av språklige ferdigheter til å vinne til seg de mest interessante rollene i rolleleken (Valvatne & Sandvik, 2007, s.160). Og hvordan dette

kan være med å påvirke Öhman sin teori rundt betydningen av rolleleken. Når de flerspråklige barna ikke har språkkompetansen til å forhandle seg frem til de mest populære rollene, så sitter de fort igjen med små roller. Når de sitter i disse rollene vil det kunne være en avgjørende faktor for at de ikke får oppleve å utforske og utvikle de kognitive funksjonene, slik Öhman skriver om. For eksempel om de blir "familiehunden" vil de miste utvikling av symbolisering som ifølge Öhman kan opptre som språk og dermed gå glipp av verdifull språkutvikling (Öhman, 2012, s.122). Noe som kan hjelpe dem i senere forhandlinger om roller.

For å unngå slike utfordringer går både informant 1 og 4 inn på at de ville ha satt seg ned med barna og opptrådt som et støttende stillas om barna får behov for det. Vi kan sammenlikne hva våre informanter ville gjort i denne sammenheng, med teorien rundt gruppesamspill med voksne på sidelinjen som ble nevnt i kapittelet 2.1. De ville gjennom dette ha satt seg ned med barna i rolleleken og opprettholdt en observatørrolle (Johansson, et.al, 2015, s.65). Gjennom en slik løsning ville de vært til stede for de flerspråklige barna om de fikk en gjentakende rolle, som for eksempel familiehunden. De kan med dette enten bli med i leken for å støtte opp de barna som behøver det, eller generelt stoppe leken og gi de flerspråklige barna en annen rolle. På denne måten ville de kunnet vært med å utvikle leken for de flerspråklige barna.

6.0 Konklusjon

I denne bacheloroppgaven ønsket vi å intervjuer ulike barnehagelærere som arbeidet med barn i 3-5 årsalderen, for å få et innblikk i deres erfaringer og opplevelser med å legge til rette for flerspråklige barn i rollelek. Vi valgte denne problemstillingen ut fra hva vi selv hadde opplevd i praksis og tidligere arbeid i barnehagen, og ønsket nå å se om dette var noe andre barnehagelærere hadde opplevd.

I oppgaven drøftet vi betydningen rollelek har for barna i barnehagen, og hvilken betydning denne type lek har for barnas læring gjennom kognitiv utvikling. Etter denne oppgaven har vi fått et dypere innblikk i hvordan ulike barnehagelærere jobber og ønsker å jobbe med flerspråklige barn i rollelek. Dataene ble innhentet fra forskjellige informanter, som hjalp godt til å belyse vår problemstilling. Etter å ha intervjuet og analysert intervjuene så satt vi igjen med tre funn som ble essensielle for vår problemstilling, som deretter drøftets i lys av

relevant teori. De ulike funnene var tetthet mellom voksne og barn, bruk av bilder til hjelpemiddel og barnas språkkompetanse. Det ble tydelig at hvis noen flerspråklige barn står på utsiden i en lek, så er det viktig å være tett på som en støttende voksen og opptre som en trygg base for dem. I tillegg har vi fått høre hvordan barnehagelærere jobber for å inkludere de flerspråklige barna i form av bildebruk, både inne og ute. Vi har også fått høre om deres meninger rundt hvordan barnas språkkompetanse kan være en utfordring for å få dem inkludert sammen med de andre barna. Selv om det står i styringsdokumentene at barna skal medvirke i sin barnehagedag, kan vi se i lys av funnene og relevant teori at det kan oppstå problemer med dette.

Ut fra denne bacheloroppgaven har vi fått hørt og lært om ulike barnehagelæreres erfaringer med det å oppleve at et barn står utenfor i en lek. Gjennom de mest sentrale funnene har vi kommet frem til en konklusjon, som best mulig svarer på vår problemstilling.

Kandidatnummer: 1663, 1609, 1625

Emnekode: BBLBAC_2 23H

7.0 Litteraturliste

- Akslen, Å. N. & Moe, R.(2020) *Barnehagepedagogikk* (1.utg) Det norske samlaget
- Befring, E., (2012). *Spesialpedagogikk: historisk framvekst, ansvarsoppgave, forståelsesmåter og nye perspektiver*. I Befring, E., & Reidun Tangen (Red.), *Spesialpedagogikk* (s.33-57). Cappelen Damm Akademisk.
- Dalland, O. (2020) *Metode og oppgaveskriving* (7.utg) Gyldendal akademisk: Oslo
- Oddvar Engang og Ragnar Marie Tørdal. (03.01.2019). *Flerspråklighet*. Nasjonal digital læringsarena. <https://ndla.no/nb/subject:1:605d33e0-1695-4540-9255-fc5e612e996f/topic:1:fa404de7-b027-4a38-8d23-33493a3a9a69/topic:1:eaecc92b-3930-45ae-a32c-8f1ba0627320/resource:1:124355>
- Glaser, V. (2021) *Foreldresamarbeid: en barnehage i et mangfoldig samfunn*. (2. utgave). Universitetsforlaget
- Høigård, A.(2019), *Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig*. (4.utg). Universitetsforlaget: Oslo
- Johansson, E, Fugelsnes, K, Mørkeseth, E-L, Røthle, M, Tofteland, B & Zachrisen, B. (2015) *Verdipedagogikk i barnehagen*, Universitetsforlaget Oslo
- Lillemyr, O. F.(2011) *Lek på alvor* (3.utg) Universitetsforlaget
- Moe, M & Valseth, M.L (2014). *En barnehage for alle med inkludering som overordnet mål*. I P., Sjøvik (Red.) *En barnehage for alle: Spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanningen*. (3 utg.) Universitetsforlaget. (kap.15) 353-373 s.
- Morken, I. (2016). *Inkluderin*. I O. A. Kvamme, T. Kvernbekk & T. Strand(Red.), *Pedagogisk fenomener: en innføring*. (5.utg.). (s.165-175). Cappelen Damm Akademisk
- Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring. (u.å.). *Barn i flerspråklige familier*. Nafo.oslomet.no. <https://nafo.oslomet.no/wp-content/uploads/2013/10/Barn-i-flerspr%C3%A5klige-familier.pdf>.
- Reutter, L. (2021). *Forskningsetikk og personvern*. I Tjora, A. *en smak av forskning* Bacheloroppgaven som prosjekt, prosess og produkt. (s. 92-101). Cappelen Damm Akademisk.

Kandidatnummer: 1663, 1609, 1625

Emnekode: BBLBAC_2 23H

Säljo, R, (2020) *Læring: en introduksjon til perspektiver og metaforer*, (1.utg) Cappelen damn.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no>

Valvatne, H & Sandvik, M (2007) *Barn, språk og kultur : språkutvikling fram til sjuårsalderen* (2.utg). Cappelen akademiske forlag: Oslo

Hoven, G. & Mørland, B., (2014). Lek for alle barn? I Sjøvik, P. (Red.) *En barnehage for alle spesialpedagogikk i barnehagelærerutdanning* (3.utg.) (s. 233-250). Universitetsforlaget.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk Forum.

8.0 Vedlegg

8.1 Samtykkeskjema

Vil du bli intervjuet/observert vedrørende en bachelor-oppgave om inkludering i rollelek?

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å avdekke barnehagepersonalets forhold til arbeid med flerspråklige barn i rollelek

Formål

Vi ønsker å forske på de ansattes rolle i å skape et inkluderende lekemiljø, og de forskjellige leddene i barnehagens forståelse og erfaringer med flerspråklige barn i rollelek.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta på grunn av din stilling som pedagogisk leder

Hva innebærer det for deg å delta?

Vi vil intervjuer deg, intervjuet består av ca. 10 spørsmål, og vil vare i maks 45-60 minutter. Informasjonen som innhentes i intervjuet vil analyseres og skape grunnlag for videre arbeid mot en bacheloroppgave. Prosjektdeltaker vil motta en intervjuguide med forskningsspørsmålene i forkant av intervjuet/ved oppstart av intervjuet. Vi vil ta notater fra intervjuet vårt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Kandidatnummer: 1663, 1609, 1625

Emnekode: BBLBAC_2 23H

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes **05.01.2024**. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet)
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Kandidatnummer: 1663, 1609, 1625

Emnekode: BBLBAC_2 23H

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med: Universitetet i Stavanger ved studenter

Med vennlig hilsen

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og forstått informasjon og har fått anledning til å stille spørsmål.

Ja ____

Nei ____

Jeg samtykker til å delta i intervju

Ja ____

Nei ____

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 06.01.202

Ja ____

Nei ____

Prosjektdeltakerens navn med blokkbokstaver:

.....

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

.....

8.2 Intervjuguide

Åpningsspørsmål

1. Hvilken stilling har du?
2. Hvor lenge har du jobbet her?
3. Fortell litt mer om deg selv, og alder.
4. Hva tenker du om å jobbe her i denne barnehagen?

Problemstilling: Hvordan ansatte i barnehagen jobber med inkludering av flerspråklig barn i rollelek?

Hovedspørsmål: forskningsspørsmål

1. Har dere noen flerspråklige barn?
2. Har dere opplevd at flerspråklig barn står utenfor?
Hvis nei/ -Hvordan ville du reagert om du så et barn stå utenfor i en rollelek?
3. Hvordan tilrettelegger dere for inkludering av flerspråklige barn?
4. hvilken pedagogisk mål og tilnærming bruker ansatte for å inkludere tospråklige barn i lek?
- Hvilke planer har barnehagen for få det til?
5. Hvilke utfordringer kan personalet møte når de jobber med inkludering av flerspråklig barn i rollelek, og hvordan påvirker utfordringen i forhold til dette?
 - Hvordan påvirker personalets kompetanse deres evne til å håndtere situasjonen?
 - Hvilke språklige og kulturelle barrierer kan oppstå i rollelek med flerspråklige barn?

Avslutningsspørsmål:

1. Er det noen ytterligere aspekter du ønsker å tilføye, som vi ikke har vært innom i intervjuet?
2. Hva syntes du om dette intervjuet?